

Luku 5

Raha

Esimerkkejä historiallisista rahoista

Näissä rahan arvo perustuu vaihdettavan esineen käyttöarvoon tai yhteiskunnan arvostukseen:

- Intian ja Tyynen valtamerien **kotilot** laajalla alueella Oseaniassa, Afrikassa, Lähi-Idässä
- **Kaskelotin hammas Fidji saarilla**
- **Karja**
- **Kahvinpavut**
- **Vilja antiikin Egyptissä**
- **Kivet**
- **Oravannahka**
- **Metallirahat**
- ...

Rahan historia

- Raha-sana on alun perin tarkoittanut kuivunutta eläimen nahkaa, sillä rahana on käytetty esim. oravannahkoja.
 - Kiihtelys = 40 oravannahan nippu
- Ensimmäiset metallirahat lyötiin n. 650 eKr. Lyydiassa. Myös pala arvometallia.
- Kiinalaiset ottivat käyttöön setelit 800-luvulla, ja Euroopassa niitä alettiin käyttää 1600-luvulla.

Keskiaikainen hopeakolikko, jossa on kuvattuna horoskooppimerkit.

Mitä rahasta tuli seuraavaksi?

- **Kolikot maksuvälineinä hankalia**
 - Painavat (kupariplootu 20kg!), kuluvat käytössä.
 - Joutuvat tahallisen viilailun kohteeksi.
- **Ratkaisu:** pidetään kulta ja hopea keskuspankin tms. instituution holvissa, lasketaan **liikkeeseen metallikatteellisia seteleitä.**
- **Setelin voi vaihtaa metalliksi.**
- **Aluksi: seteleitä yhtä paljon kuin metallia.**

Miten rahasta tuli nykyisen kaltaista?

- **Havaittiin: seteleitä ei koskaan tuoda lunastettaviksi suuria määriä kerralla.**
- **Johtopäätökset:**
 - 1. Seteleitä voi olla liikkeellä enemmän kuin holvissa on kultaa ja hopeaa**
 - 2. Metallilla lunastaminen voidaan lopettaa kokonaan, yleisö käyttää seteleitä tottumuksesta => raha on pelkästään luottamuksen ja vakiintuneen tavan varassa**
 - **Nykytilanne, joka oli aluksi vain sota-aikojen ja muiden poikkeustilanteiden järjestely**
- 1. Ensin: raha = kulta ja hopea; seteli = saamaoikeus näihin (=velkakirja).**
- 2. Sitten: seteli = rahaa**

Siis mitä raha on?

- **Fyrkka, massi, fyffe, mani, tuohi, hynä, hillo, hinta, slabari, vöönä, paalu, pätäkkä, nappula, ege...**

Siis mitä raha on?

- Hyödykeraha (käytettävyys, oravannahkat).
- Raha on keinotekoista, mutta sen avulla voidaan vaihtaa (Aristoteles 300-l eaa.).
- Myytti tai uskomus.
 - Kultakannasta luopuminen 1971.
 - In God we trust (USA:n dollarissa).

→ **RAHA ON VELKAA!**

→ **Pankit luovat rahaa antamalla velkaa.**

→ **Käteistä kesäkuussa 2020: 1305 mrd €** (Suomessa 9 mrd€)

→ **Pankkitalletuksia 11877 mrd €** (pankin velka asiakkaalle)

• **Keskuspankkiraha → liikepankkiraha**
→ **rahaa (lainaa) asiakkaille**

Rahan tehtävät*

EKP; rahat

1. Vaihdon väline

- Tärkein tehtävä on toimia **maksuvälineenä**
- **Kätevämpää kuin vaihtokauppa**, helposti kuljetettava, jaettavissa pieniä maksuja varten, **tasalaatuista, helposti tarkistettavissa** aidoksi ja arvoltaan vakaata = HYÖDYKERAHA.

2. Arvon mitta

- määritellään **hyödykkeiden ja työn arvo**
- arvon avulla voit tehdä vertailuja palveluiden ja tavaroiden välillä
- arvo eri valuuttojen välillä

3. Arvon säilyttäjä

- Raha on myös **arvon säilyttäjä**.
- Kun saat palkkaa, on sinun työsi arvo säilytetty siihen. **Pitkällä tähtäimellä huono** arvon säilyttäjä.
- Vanhat setelit

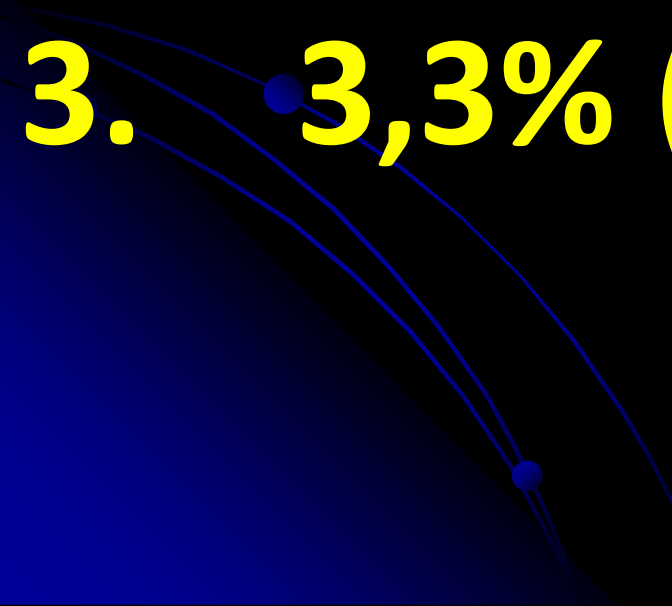
Korko = rahan hinta

Selvitä, kuinka suuria ovat (pedanet)

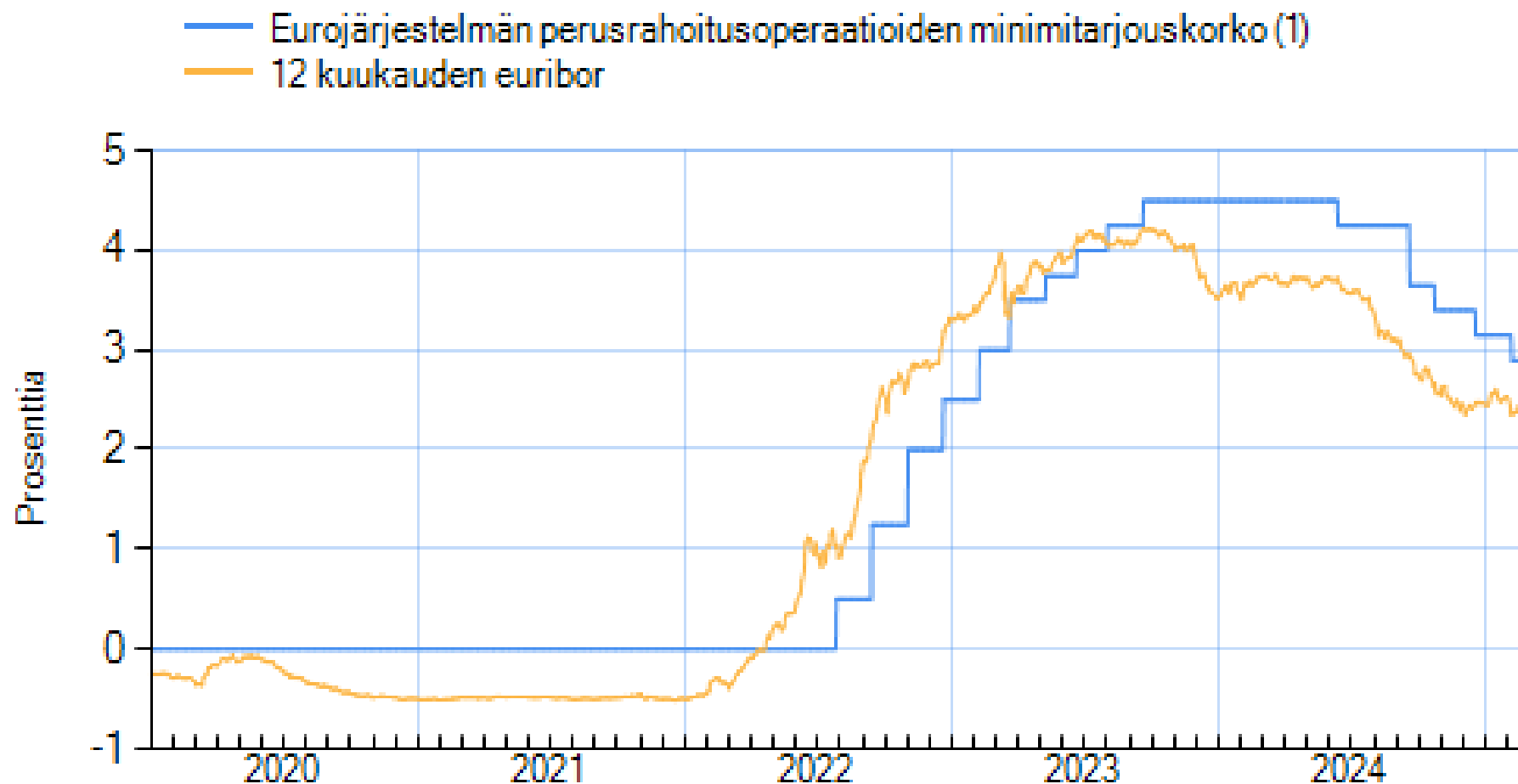
1. **EKP:n ohjauskorko** (perusrahoitusoperaatiot)
2. **12 kk euribor**
3. **Nordean prime**
4. **Kuinka paljon on asuntolainan korko tällä hetkellä yleisesti?**
5. **Kuinka paljon korot nousivat tammikuun 2022 ja maaliskuun 2023 välisenä aikana?**

Korko = rahan hinta nyt (2024)

Selvitä, kuinka suurina ovat

1. 2,75% (4.50)
 2. 2,44% (4,052%)
 3. 3,3% (3,5%)
-

Euroopan keskuspankin ohjauskorko ja 12 kuukauden euribor

Lähteet: Euroopan keskuspankki ja Reuters

(1) EKP:n ohjauskorko

© Suomen Pankki

18.2.2025

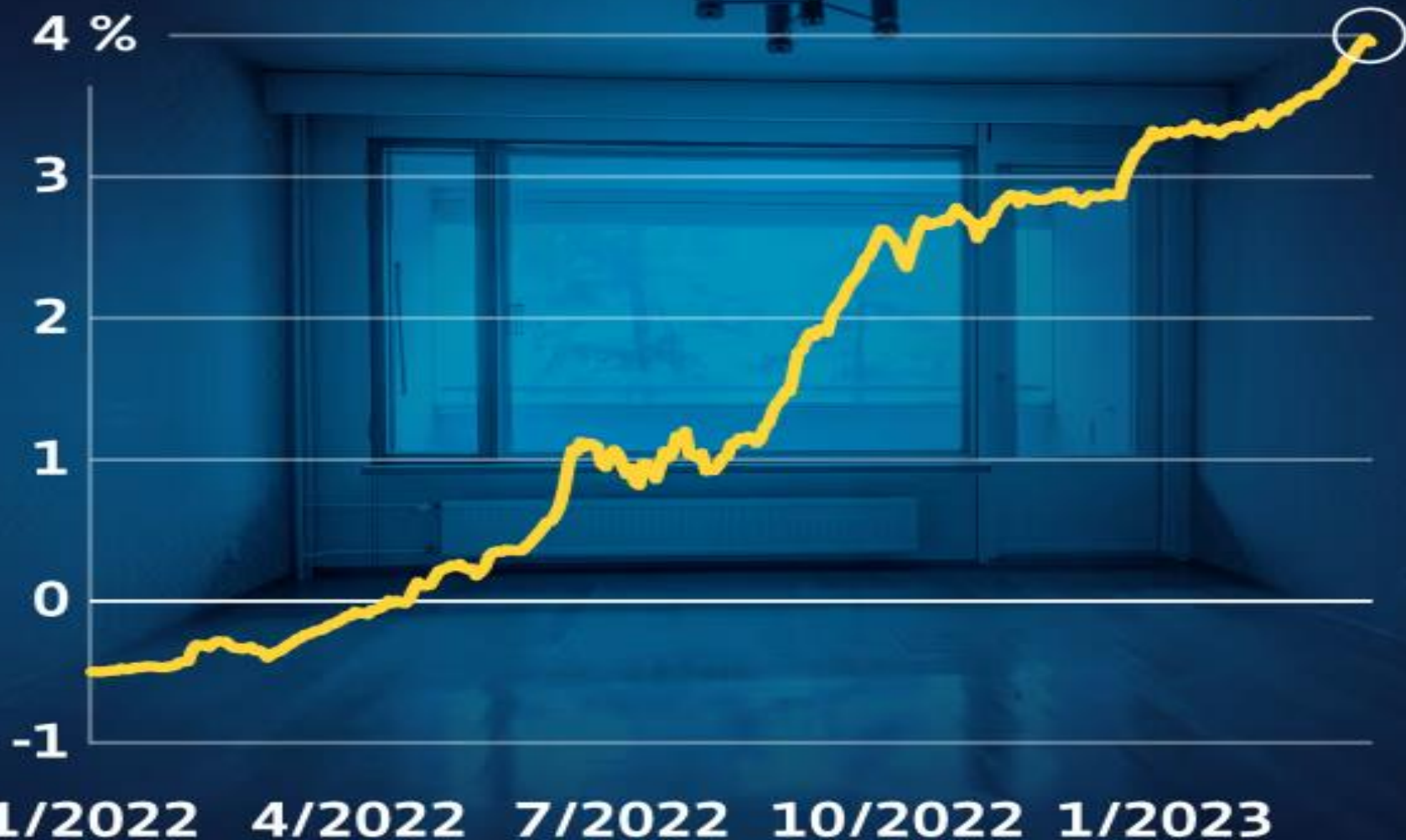
Korko = rahan hinta nyt (2024)

Selvitä, kuinka suurina ovat

1. 2,75 % (4.50%)
2. 2,44 % (4,05%)
3. 3,3 % (3,5%)
4. 2,90-3,20 %

12 kk euribor

3,953

Lähde: Suomen Pankki

Korko = rahan hinta*

1. Markkinakorot

- **Euriborkorko**

- Määräytyy markkinoilla

- Lyhyitä (1kk - 12 kk) ja pitkiä markkinakorkoja

2. Hallinnolliset korot

- **EKP:n ohjauskorko**

- EKP:n määräämä korko, jota muut seuraavat

- **Primekorko**

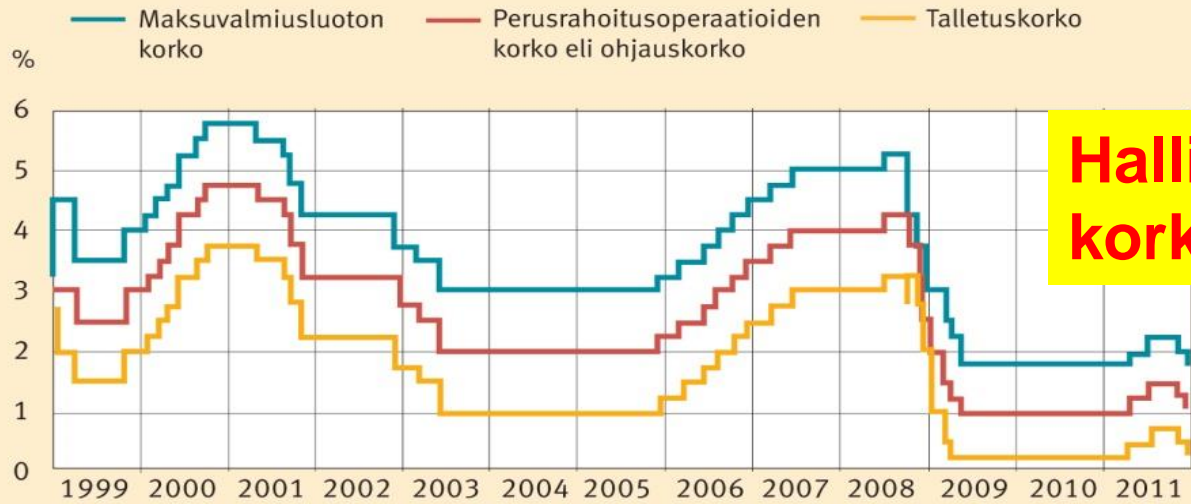
- Pankkien johtokuntien määräämä

- Kiinteä (sidottu) korko tietyksi ajaksi (esim. 5% - 10v.)

Miten euribor määräytyy?

- Euribor on euroalueen rahamarkkinoiden viitekorko (*Euro Interbank Offered Rate*).
- Euriborit perustuvat kansainvälisillä rahamarkkinoilla pankkien välisiin **antolainauskorkoihin**.
- Euriborit lasketaan päivittäin kello 12.00 Suomen aikaa 1, 2 ja 3 viikon sekä 1–12 kuukauden korkojaksoille.
- Euribor-paneelissa on **49 pankkia**, joista **Nordea** on ainoa suomalainen pankki.
- Euribor-korot lasketaan paneelissa **mukana olevien pankkien noteerauksista**. 15 % ylimmistä ja alimmista korkonoteerauksista pudotetaan pois, ja lopuista lasketaan **keskiarvo**.
- Euribor-korot julkaistaan kolmella desimaalilla.

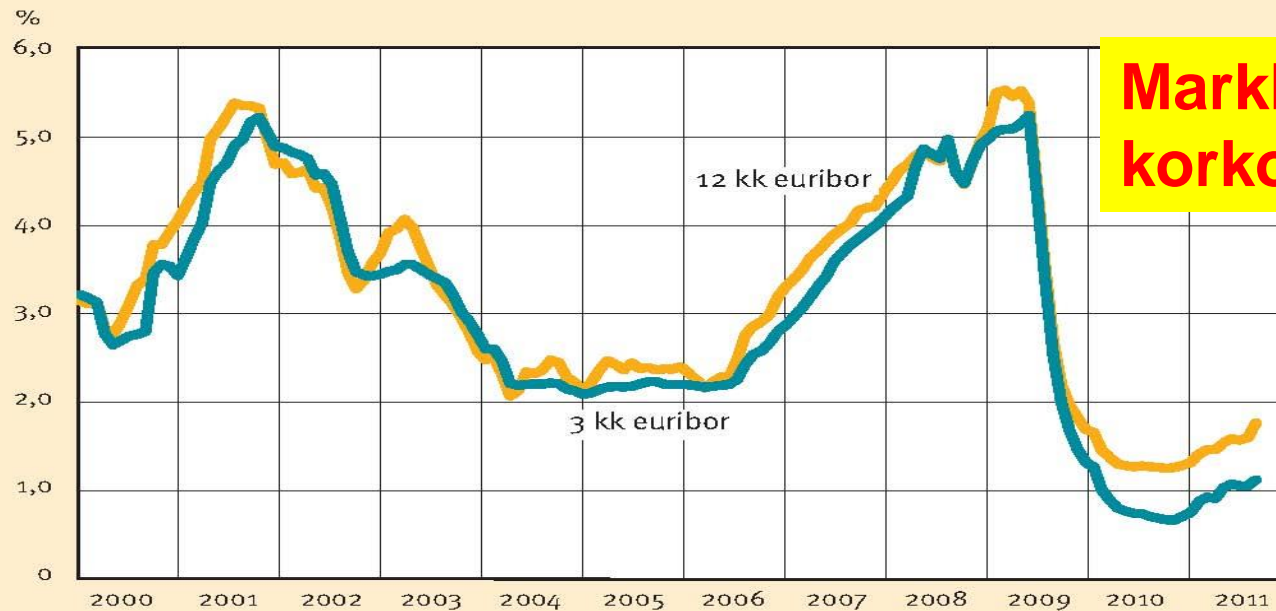
Euroopan keskuspankin korot 1999–2011

Hallinnollinen korko

Lähde: Euroopan keskuspankki

Euriborkorot 2000–2011

Markkina-korko

Miksi korko muuttuu ja miten?

1. Kysynnän mukaan.

2. Taloussuhdanteiden mukaan:

a) Korko nousee: Kun talous on noususuhdanteessa ja kun rahaa kysytään paljon → EKP nostaa silloin ohjauskorkoa.

b) Korko laskee: Kun talous on laskusuhdanteessa ja kun rahaa kysytään vähän → EKP laskee ohjauskorkoa.

<https://yle.fi/a/20-195977>

Lainan hinta =*

1. Viitekorko

→ **Markkinakorko**

- **Euribor**

- Vaihtuu säännöllisesti

- **Prime**

- Pankki vaihtaa tilanteen mukaan
- <http://www.kauppalehti.fi/5/i/porssi/korot/>

→ **Hallinnollinen korko**

2. Pankin marginaali

→ **= Luoton korko%**

3. Lainan kulut

- Järjestelypalkkiot
- Muut maksut (esim. laskutus, todistukset, muutokset)

(Asunto-) luoton korko muodostuu kahdesta osasta:

1. Viitekorko

Yleiseen korkotasoon vaikuttaa:

- Yleinen taloustilanne
- Keskuspankkien ohjauskorko

2. Korkomarginaali

Marginaalin suuruuteen vaikuttaa:

- Yleinen taloustilanne
- Lainaan liittyvät riskit

Viitekoron saa itse valita lainaa otettaessa
Viitekorko vaihtelee markkinoiden mukaan

- Euribor 1kk, 3kk, 6 kk, 12 kk
- Kiinteät korot 3, 5, 10 vuotta
- Prime

Kiinteä osa korosta, joka sovitaan jokaisen asiakkaan kanssa henkilökohtaisesti

+ muut kustannukset